

กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามหลักพุทธธรรม
เพื่อลดพฤติกรรมการใช้โซเชียลเน็ตเวิร์ค
RELATIONSHIP IN FAMILY BY BUDDHIST PRINCIPLE FOR REDUCE
SOCIAL NETWORK BEHAVIOR 'S BEHAVIOR PROCESS

¹ธันนัตชัย พัฒนะสิงห์, ²สุวิจักขณ์ กุลยศยังกูร, ³วันวิสาข์ ทิมมานพ,
⁴พระมหาพรชัย วิชโย (นามสูงเนิน) และ ⁵บุญรัตน์ อุตสาห์
¹Thananchai Pattanasing, ²Suwichakn Kulyodhayangkul, ³Wanwisa Timmanop
⁴Phramaha Phonchai Wichayo (Namsungnoen) and ⁵Boonyarat Utsa

^{1,2,4,5}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย.
³โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี, ประเทศไทย
^{1,2,4,5}Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
³Nopparatrajathane Hospital, Thailand.

¹ekmcukk@gmail.com

Received November 16, 2022; Revised November 20, 2022; Accepted December 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวจากการใช้โซเชียลเน็ตเวิร์ค 2) เพื่อสร้างกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามหลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมการใช้โซเชียลเน็ตเวิร์ค 3) เพื่อนำเสนอกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามหลักพุทธธรรมเพื่อลดพฤติกรรมการใช้โซเชียลเน็ตเวิร์ค ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวจากการใช้โซเชียลเน็ตเวิร์คพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จะใช้เวลาในการใช้โซเชียลเน็ตเวิร์ค คือช่วงหลังเลิกเรียน ประเภทโซเชียลที่ใช้เป็นประจำคือ Facebook ไลน์ Instagram และ google มีวัตถุประสงค์ในการใช้คือเพื่อคุยกับเพื่อน ติดตามข่าวสารและหาความรู้ทั่วไป โดยมีความถี่ในการใช้ทุกวันและวันละหลายชั่วโมง ค่านิยมที่พบในการใช้โซเชียลคือเป็นสังคมและนำไปสู่การเกิดแนวคิดใหม่ๆ ผ่านสมาร์ทโฟน เมื่อ

¹ อาจารย์ ดร. สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

³ พว.ดร.โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี

⁴ อาจารย์ ดร.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

⁵ นักจัดการงานทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

ใช้สื่อโซเชียลเน็ตเวิร์คหลายชั่วโมง จะทำให้น้ำชา นิ้วล็อก และเมื่ออินเทอร์เน็ตช้าจะทำให้หงุดหงิด และขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างลดลงจนเกิดปัญหาทั้งด้านครอบครัว การเรียน สังคมและสุขภาพในที่สุด การสร้างกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามหลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์ค จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ครอบครัวเป็นภูมิคุ้มกันสำคัญต่อแนวทางการแก้ปัญหา โดยการทำกิจกรรมร่วมกันทั้ง ภายในบ้าน และนอกบ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน สร้างกฎการใช้สื่อสังคมโซเชียลเน็ตเวิร์คซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างคนในครอบครัว อาทิเช่น การกำหนดเวลาในการใช้งานเครือข่ายทางสังคมโซเชียลเน็ตเวิร์ค นอกจากนั้น ผู้ปกครองควรเอาใจใส่และให้ความสำคัญกับบุตร โดยการปรับเปลี่ยนรูปแบบการอบรมสั่งสอนในรูปแบบพ่อแม่ แต่เป็นแบบเพื่อนแนะนำเพื่อน เล่าประสบการณ์ สิ่งที่เป็นผลดีและผลเสียให้บุตรได้เข้าใจและเป็นแบบอย่างที่ดี ในเรื่องการสร้างวินัยให้กับตัวเอง การรู้จักแบ่งเวลาและการนำเวลาที่มีไปพัฒนาความสามารถพิเศษและสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นภูมิคุ้มกันจากครอบครัว ที่จะป้องกันเด็กหรือบุคคลในครอบครัวหมกมุ่นกับการใช้เครือข่ายทางสังคมโซเชียลเน็ตเวิร์คมากเกินไป จนเกิดพฤติกรรมผูกพันและความเคยชิน กระตุ้นให้เห็นความสำคัญและความสนใจอยู่ตลอดเวลา จนสภาพจิตใจถูกครอบงำด้วยความผูกพันกับกิจกรรมผ่านเครือข่ายทางสังคมโซเชียลเน็ตเวิร์ค เมื่อถูกรบกวนหรือขัดขวางขณะทำกิจกรรมผ่านเครือข่ายทางสังคมโซเชียลเน็ตเวิร์ค จะเกิดผลกระทบด้านอารมณ์

คำสำคัญ : กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว,หลักพุทธธรรม,ลดพฤติกรรมสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์ค

Abstract

The purposes of this research were to: 1) to study problems arising in the family from social network communication 2) to build a process for building family relationships according to the Buddhist principles to solve social network communication behavior problems 3) to present the process of building family relationships according to Buddhist principles to reduce social network communication behavior. The results of the research were as follows: The problems that arise in the family according to the social network communication, it is found that most informants spend time using the social network is during after school. The types of social media most commonly used are Facebook, Line, Instagram and Google. Its purpose is to chat with friends, follow celebrity news and learn general knowledge with a frequency of use every day and several hours a day. A common value of using social media is that it is social and leads to new ideas by smartphone. When using social media for many hours this will cause your fingers to numb and lock, and when the Internet is slow it will frustrate and the lack of interaction with those around him was reduced, eventually causing problems in family, school, society and health. Establishing a process for building family relationships according to

Buddhist principles to solve social network communication behavior problems, from studies and analyzes of the data show that the family is an important immune system in solving problems by doing activities together inside and outside the house to build mutual understanding establish rules for the use of social media social networks, which are agreements between family members, such as setting the time to use social networks. Parents must look after their children by changing the form of teaching and learning in the form of parents but as a friend to guide a friend share experiences What is good and bad for children to understand and be a good example in regard to self-discipline Knowing how to divide and apply time to develop talent and create social contribution which of these things will be family immunity to prevent a child or a family member from becoming too preoccupied with the use of social networks, the formation of bonding behaviors and habituation stimulating their focus and attention all the time. The state of mind is obsessed with attachment to activities through social networks, social networks. When disturbed or interrupted while doing activities through social networks. Will have an emotional impact

Keywords: Relationship in family by Buddhist principle for reduce Social network behavior 's behavior Process

บทนำ

การสื่อสารที่มีอยู่นั้นปรากฏในรูปของหลักธรรมและเนื้อหาเรื่องราวที่หลากหลาย เช่น อยู่ในเรื่องของวาจาสุภาสิต สัมมาวาจา ปรากฏอยู่ในกถาวัตถุ ในอรณวิภังคสูตร และศีล 5 เป็นต้น มิได้ถูกจัดรวบรวมให้ชัดเจนโดยเฉพาะสำหรับการสื่อสาร ที่จะต้องนำไปใช้จะได้เป็นที่เข้าใจทั้งในส่วนหลักการและแนวทางปฏิบัติ ดังคำปรารภของพระพรหมคุณาภรณ์ว่า “พระพุทธเจ้าทรงสอนหลักธรรมไว้มากมาย และบางทีเราก็อ่านกันเยอะแยะไปหมด แต่ในชีวิตที่เป็นจริงนี้ไม่รู้จะจับอันไหนมาทำมาใช้” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2552: 143). “อยากจะให้มีหลักที่กะทัดรัดชัดเจนและหลักนั้นจะมี 2 หมวด คือ หลักความเชื่อ แล้วก็หลักปฏิบัติ ให้รู้กันว่า ถ้าเป็นชาวพุทธแล้ว จะต้องมีการกระทำอันนี้ชัดเจนออกมาเลย” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2552: 144). ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรจะทำในเรื่องเกี่ยวกับการสื่อสารในทางพระพุทธศาสนาด้วยเช่นกัน เพื่อให้ทราบอย่างชัดเจนว่านี่คือหลักการ นี่คือนิยามปฏิบัติ ที่เป็นการสื่อสารเชิงพุทธ โดยที่การสื่อสารนับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของสิ่งมีชีวิตมาอย่างยาวนาน และมากกว่านั้นการสื่อสารได้กลายเป็นกระบวนการในการรับรู้ ถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึก ความคิดเห็นที่แตกต่าง และทัศนคติ เพื่อให้ผู้อื่นได้รับทราบตามวัตถุประสงค์ อาจกล่าวได้ว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการที่ทำให้สังคมเจริญก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง มนุษย์เราจึงได้มีการพัฒนาลักษณะการในการสื่อสารออกมาในรูปแบบต่างๆ อาทิ การสื่อสารด้วยภาพ การสื่อสารด้วยการใช้สัญญาณ การสื่อสารระหว่างบุคคล

เป็นต้น เทคโนโลยีนับว่ามีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการสื่อสาร ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้นำมนุษย์เราไปสู่ยุคแห่งการติดต่อสื่อสารทั่วโลกซึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันนั้นได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันแทบทั้งสิ้น การสื่อสารในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นยุคที่เทคโนโลยีทางการสื่อสารได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย มีจุดเริ่มต้นที่สำคัญมาจากการพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตซึ่งให้การสื่อสารระหว่างบุคคลหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในโลกถูกเชื่อมโยงผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจากกล่าวได้ว่าอินเทอร์เน็ตเป็นนวัตกรรมการสื่อสารที่เติบโตและได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วมากในปัจจุบัน

สังคมไทยกำลังจะเกิดความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ เนื่องจากการก้าวเข้าสู่ยุคสารสนเทศ การสื่อสารไร้สาย เป็นคำพยากรณ์ที่ได้รับการคาดหมายอย่างกว้างขวางจากแวดวงวิชาการ และสื่อมวลชน จากนั้นไปจะไม่ใช่ว่าเรื่องแปลกประหลาดที่เราสามารถทำให้การรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ เป็นเรื่องที่ง่ายและสะดวกสบายมากขึ้นด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารไร้สาย ในปัจจุบันนี้สังคมไทยได้มีการประยุกต์ใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตกับการสื่อสารอยู่หลายรูปแบบ เช่น ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) การสนทนา (chat) การอ่านหรือแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ด การติดตามข่าวสาร การเรียนรู้ออนไลน์ (e-Learning) เป็นต้น อย่างไรก็ตามในการที่อินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทหนึ่งในสังคมไทยนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อสังคม ผลกระทบทางบวก (ภาณุวัฒน์ กองราช, <http://www.citu.tu.ac.th/> เช่น สามารถได้รับความรู้และข้อมูลข่าวสารมากยิ่งขึ้น สามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว เป็นต้น ผลกระทบทางลบ เช่น เกิดภัยทางสังคมจากการที่ได้มีการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การได้รับข้อมูลหรือรูปภาพที่ไม่เหมาะสมสำหรับเยาวชน เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าอินเทอร์เน็ตเป็นนวัตกรรมการสื่อสารที่เติบโตและได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วมากในปัจจุบัน เนื่องด้วยความสามารถในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในลักษณะสื่อประสม คือ สามารถสื่อความหมายทั้งในรูปแบบของข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวและเสียง ไปในเวลาเดียวกัน ทำให้ผู้ใช้สามารถรับข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ผ่านบริการต่างๆ ของอินเทอร์เน็ตได้ การบริการอย่างหนึ่งที่นับว่ามีบทบาทและโดดเด่นบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ก็คือเครือข่ายสังคม Social Network เป็นเว็บพื้นฐานในการบริการที่จะให้แต่ละบุคคลสามารถสร้างเครือข่ายอย่างเป็นระบบทั้งระดับเล็กหรือใหญ่ในสังคม มีการสร้างบัญชีรายชื่อผู้ติดต่อที่สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือสิ่งที่สนใจเหมือนกันได้โดยผ่านการติดต่อกันเป็นเครือข่าย โดยเป็นการรู้จักกันต่อไปเป็นทอดๆ คล้ายเครือข่ายใยแมงมุมที่โยงกันไปมาได้ และสิ่งสำคัญอีกสิ่งหนึ่งสำหรับ Social Network นั้นก็คือ เราสามารถพูดคุย นำเสนอ บอกเล่าเรื่องส่วนตัว และเรื่องราวการเรียน เรื่องราวที่เราสนใจ หรือแม้แต่การทำรายงานของเราและของกลุ่มเราได้ ดังนั้นเราจึงควรใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตและเว็บสังคมออนไลน์ให้เกิดประโยชน์ แทนที่จะนำเสนอรูปภาพส่วนตัวหรือเรื่องราวที่ไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ หันมารวมกลุ่มกันสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ร่วมกันโดยผ่านเว็บไซต์สังคมออนไลน์ที่มีให้บริการฟรีอยู่มากมายหลากหลายในอินเทอร์เน็ต แต่อย่างไรก็ตามทราบกันดีว่าระบบอินเทอร์เน็ตเปรียบเสมือนดาบสองคมที่มีทั้งผลดีและผลเสียต่อผู้ที่มาใช้บริการ และด้วยเหตุผลที่ไม่สามารถควบคุมเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นบนระบบอินเทอร์เน็ตได้นั้นจึงทำให้เกิดความเสี่ยงขึ้นต่อผู้ใช้บริการ ทั้งนี้ก็มีผลเนื่องมาจากการที่ผู้ใช้บริการมีการใช้บริการมาก

จนเกินไปหรือจากอิทธิพลทางสังคมที่ทำให้ต้องเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคมออนไลน์ มีการแสดงออกซึ่งตัวตนรวมถึงข้อมูลในเรื่องส่วนตัวอาจมีการถูกละเมิดความเป็นส่วนตัว การโจรกรรมข้อมูลหรือรูปภาพ การเปิดเผยข้อมูลที่ปราศจากการกลั่นกรองซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งต่างๆหรือบุคคลที่อ้างถึงหรือมีส่วนเกี่ยวข้องได้รับความเสียหาย เมื่อสื่อออนไลน์มีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันได้สร้างปัญหาสถาบันครอบครัวในปัจจุบันนี้ที่มีค่านิยมตามแบบตะวันตกที่เข้ามามีอิทธิพลต่อพ่อแม่ทำให้ขาดความรับผิดชอบต่อกัน ไม่มีการถ่ายทอดความรู้สึกความเป็นพ่อแม่ลูกกัน ผลเสียก็ตกอยู่กับลูก (พุทธทาส ภิกขุ, มปป.: 50-51) เพราะว่าพ่อแม่เลี้ยงลูกและรักลูกไม่เป็น พ่อแม่ส่วนใหญ่เลี้ยงลูกให้เป็นนักเสพนักบริโภค ขาดความรู้ความสามารถที่จะพัฒนาลูกให้เป็นนักศึกษาและนักสร้างสรรค์ นอกจากนี้บทบาทของพ่อแม่ยังได้ลดลงไป เพราะเทคโนโลยีข่าวสารโดยเฉพาะโทรทัศน์ได้เข้ามามีบทบาทมากกว่าพ่อแม่ (พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2542: 41) มีผลกระทบกระเทือนต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล เช่น เด็กที่เคยยึดพ่อแม่เป็นแบบฉบับ ในเรื่องค่านิยม อารมณ์ แบบของความประพฤติที่ช่วยให้เด็กมีบุคลิกภาพที่ดี แต่เมื่อหน่วยของครอบครัวถูกทำลายลง ลูก ๆ บางครั้งก็ไม่ทราบว่าจะหันหน้าไปพึ่งใคร ซึ่งอาจทำให้เขาผิดหวังและมีเรื่องที่ทำให้เสียใจ กลายเป็นเด็กกระทำผิด เช่น การประพฤติผิดทางเพศ ติด ยาเสพติด และการเป็นเด็กจรจัด ฯลฯ การปรับตัวของเด็ก หลังการหย่าร้าง ลูกมักจะอยู่กับแม่ ซึ่งมีผลกระทบกระเทือนต่อบุคลิกภาพของเด็ก เพราะทั้งพ่อและแม่จะเป็นคนอบรมเด็ก และเด็กก็เรียนรู้บทบาทจากพ่อและแม่ ซึ่งเป็นต้นฉบับสำหรับชีวิตของผู้ใหญ่ แต่ถ้าเหลือแต่แม่ และแม่ต้องทำหน้าที่เป็นทั้งพ่อและแม่ โดยบางครั้งแม่ก็ไม่สามารถปลูกฝังพฤติกรรมแบบพ่อให้แก่ลูกได้ ทำให้เด็กมีปัญหาทางเพศ เช่น เด็กผู้ชายจะมีนิสัยเป็นผู้หญิง เด็กผู้หญิงจะมีนิสัยเป็นเพศชาย ในอีกแง่ของเด็กที่ถูกเลี้ยงดูจากพ่อก็จะมีพฤติกรรมเลียนแบบพ่อ แต่อย่างไรก็ตามเด็กทั้งหญิงและชายโดยทั่วไปมักจะไม่มีความใกล้ชิดชอบกับแม่มากกว่าพ่อ แม่จึงมีอิทธิพลโน้มน้าวจิตใจเด็กได้มากกว่า และในกรณีที่ครอบครัวไม่มีความสุข ลูกสาวและลูกชายมักจะเข้าข้างแม่มากกว่าพ่อแต่จะมีการเลียนแบบพฤติกรรมที่ปรากฏตามสื่อโซเชียลเน็ตเวิร์คแทน

ฉะนั้น จากปัญหาดังกล่าวมานั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามหลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมการสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์ค เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถแยกแยะเรื่องราวที่เป็นจริงหรือเท็จออกได้ การที่เข้าไปใช้ในเครือข่ายสังคมออนไลน์แล้วย่อมมีผลกระทบอย่างไร สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่สามารถเลืกรับได้ โดยอาจจะได้ทั้งความเป็นจริงและข้อมูลที่เป็นเท็จ จึงเป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นต่อผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์จะสามารถรับรู้ได้ การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) เป็นกระบวนการที่สร้างความรู้ความเข้าใจในการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารในยุคโซเชียลเน็ตเวิร์คในสังคมไทยปัจจุบันมี 2 ด้าน ทั้งด้านบวกและด้านลบ ผู้รับสารจะต้องรู้และเข้าใจในคุณลักษณะระบบคิดของสื่อแต่ละประเภท อิทธิพลหรือผลของสื่อในทางที่ดีและไม่ดี หรือจริงเท็จอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้ผู้รับสารสามารถคิดกรองสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ได้สารที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ต่อสังคมและต่อประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวจากการสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์ค
2. เพื่อสร้างกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามหลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมกรรมการสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์ค
3. เพื่อนำเสนอกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามหลักพุทธธรรมเพื่อลดพฤติกรรมกรรมการสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์ค

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เกี่ยวกับกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามหลักพุทธธรรมเพื่อลดพฤติกรรมกรรมการสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์ค มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวจากการสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์ค 2) เพื่อสร้างกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามหลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมกรรมการสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์ค 3) เพื่อนำเสนอกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามหลักพุทธธรรมเพื่อลดพฤติกรรมกรรมการสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์ค การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวจากการสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์ค ขั้นตอนที่ 2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อสร้างกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามหลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมกรรมการสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์ค ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามหลักพุทธธรรมเพื่อลดพฤติกรรมกรรมการสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์ค จากนั้นสรุปผล อภิปรายผล เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามหลักพุทธธรรม เพื่อลดพฤติกรรมกรรมการสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์ค สรุปผล ดังนี้

1. สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวจากการสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์ค

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวจากการสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์คพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จะใช้เวลาในการใช้สื่อโซเชียลเน็ตเวิร์ค คือช่วงหลังเลิกเรียน ประเภสือโซเชียลที่ใช้เป็นประจำคือ Facebook ไลน์ Instagram และ google มีวัตถุประสงค์ในการใช้คือเพื่อคุยกับเพื่อน ติดตามข่าวตาราและหาความรู้ทั่วไป โดยมีความถี่ในการใช้ทุกวันและวันละหลายชั่วโมง ค่านิยมที่พบในการใช้สื่อโซเชียลคือเป็นสังคมและนำไปสู่การเกิดแนวคิดใหม่ๆ ผ่านสมาร์โฟน เมื่อใช้สื่อโซเชียลเน็ตเวิร์คหลายชั่วโมง จะทำให้นึกว่า นึกลืก และเมื่ออินเทอร์เน็ตช้าจะทำให้หงุดหงิด และ

ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างลดลงจนเกิดปัญหาทั้งด้านครอบครัว การเรียน สังคมและสุขภาพในที่สุด

2. สร้างกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามหลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมการสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์ค

กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามหลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรม การสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์ค จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ครอบครัวเป็นภูมิคุ้มกัน สำคัญต่อแนวทางการแก้ปัญหา โดยการทำกิจกรรมร่วมกันทั้ง ภายในบ้านและนอกบ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน สร้างกฎการใช้สื่อสังคมโซเชียลเน็ตเวิร์คซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างคนใน ครอบครัว อาทิเช่น การกำหนดเวลาในการใช้งานเครือข่ายทางสังคมโซเชียลเน็ตเวิร์ค นอกจากนั้น ผู้ปกครองควรเอาใจใส่และให้ความสำคัญกับบุตร โดยการปรับเปลี่ยนรูปแบบการอบรมสั่งสอนใน รูปแบบพ่อแม่ แต่เป็นแบบเพื่อนแนะนำเพื่อน เล่าประสบการณ์ สิ่งที่เป็นผลดีและผลเสียให้บุตรได้ เข้าใจและเป็นแบบอย่างที่ดี ในเรื่องการสร้างวินัยให้กับตัวเอง การรู้จักแบ่งเวลาและการนำเวลาที่มี ไปพัฒนาความสามารถพิเศษและสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นภูมิคุ้มกันจาก ครอบครัว ที่จะป้องกันเด็กหรือบุคคลในครอบครัวหมกมุ่นกับการใช้เครือข่ายทางสังคมโซเชียล เน็ตเวิร์คมากเกินไป จนเกิดพฤติกรรมผูกพันและความเคยชิน กระตุ้นให้เห็นความสำคัญและ ความสนใจอยู่ตลอดเวลา จนสภาพจิตใจถูกครอบงำด้วยความผูกพันกับกิจกรรมผ่านเครือข่ายทาง สังคมโซเชียลเน็ตเวิร์ค เมื่อถูกรบกวนหรือขัดขวางขณะทำกิจกรรมผ่านเครือข่ายทางสังคมโซเชียล เน็ตเวิร์ค จะเกิดผลกระทบด้านอารมณ์

3. นำเสนอกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามหลักพุทธธรรมเพื่อลด พฤติกรรมการสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์ค

กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามหลักพุทธธรรมเพื่อลดพฤติกรรม การสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์ค

ขั้นตอนที่ 1 มีองค์ประกอบคือ 1) ให้ความรู้ 2) ชี้ให้เห็นโทษ ประโยชน์ของสื่อ โซเชียลเน็ตเวิร์ค 3) ให้เรียนรู้เอง 4) ให้คำแนะนำตักเตือนเมื่อเห็นใช้โซเชียลเน็ตเวิร์คมากเกินไป 5) ปลุกฝังค่านิยมที่ดีในการใช้สื่อโซเชียลเน็ตเวิร์ค 6) ให้ความสำคัญกับเนื้อหาในสื่อโซเชียลเน็ตเวิร์ค 7) ส่งเสริมให้ใช้ประโยชน์จากโซเชียลเน็ตเวิร์คในแง่การศึกษาให้มากขึ้น 8) ปลุกฝังให้มีความ รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย 9) ปลุกฝังให้รู้จักหน้าที่ของตนเอง 10) ปลุกฝังให้มีความ รับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม

ขั้นตอนที่ 2 มีความเข้าใจ มีองค์ประกอบคือ 1) สร้างความเข้าใจและเป็น กัลยาณมิตร 2) เมื่อมีปัญหาในครอบครัวเราจะพูดคุยกันจนได้ทางออกที่พอใจ 3) สมาชิกใน ครอบครัวมีส่วนร่วม/ช่วยกันในการตัดสินใจเรื่องที่สำคัญของครอบครัวเช่น การกู้ยืมเงิน การเรียน การซื้อของสำคัญ หรือเรื่องสำคัญอื่นๆ 4) มีความเข้าใจ และให้คำชื่นชม 5) ให้กำลังใจซึ่งกันและ กันในการดำเนินชีวิต 6) สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการตั้งกฎ กติกาในครอบครัว เช่น กิน ข้าวเย็นพร้อมกัน หรือจะไปไหนผิดเวลาต้องบอกให้ทราบ หรือเรื่องอื่นๆ ด้วย 7) มีการลงโทษบ้าง เมื่อไม่เคารพกฎในครอบครัว

ขั้นตอนที่ 3 แบ่งเวลาให้เป็น มืองค์ประกอบคือ 1) ปลุกฝังให้รู้จักแบ่งเวลา 2) กำหนดและควบคุมเวลาเล่นโซเชียลของลูกให้ชัดเจน 3) ครูเวลาอยู่ในโรงเรียนนอกจากสอนในตำรา ครูต้องสอนวิชาการการใช้ชีวิต ส่วนพ่อแม่ก็ต้องแบ่งเวลาเอาใจใส่ลูกเป็นพิเศษ สร้างความเข้าใจและเป็นกัลยาณมิตร 4) สอนให้ลูกมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย 5) มีกฎ กติกา ร่วมกัน 6) บิดา มารดาเป็นตัวอย่างที่ดี

ขั้นตอนที่ 4 รับผิดชอบต่อตนเอง มืองค์ประกอบคือ 1) สมาชิกในครอบครัวรับผิดชอบต่องานตามหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองเป็นอย่างดี 2) สมาชิกในครอบครัวร่วมกันรับผิดชอบต่องานของครอบครัว 3) สมาชิกในครอบครัวช่วยแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกัน เช่น ลูกช่วยแม่ขายของ หรือ สามีภรรยาช่วยกันทำงานบ้าน เป็นต้น 4) สมาชิกในครอบครัวได้รับการอบรมสั่งสอน ดูแล ปลุกฝัง และถ่ายทอดในสิ่งที่ดีงาม 5) สมาชิกในครอบครัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตให้แก่กันและกัน 6) สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อตกลงภายในบ้าน 7) กฎของบ้านเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในครอบครัว 8) สมาชิกในครอบครัวให้ความเคารพซึ่งกันและกัน

ขั้นตอนที่ 5 ใจเวลาครอบครัว มืองค์ประกอบคือ 1) สมาชิกในครอบครัวรับประทานอาหารร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ 2) สมาชิกในครอบครัวทำงานบ้าน ทำความสะอาดบ้าน หรือ ทำกับข้าวร่วมกัน เป็นต้น 3) สมาชิกในครอบครัวทำกิจกรรมนันทนาการ พักผ่อนหย่อนใจ ดูโทรทัศน์ และฟังวิทยุร่วมกัน 4) สมาชิกในครอบครัวออกกำลังกาย และเล่นกีฬาประเภทต่างๆ ร่วมกัน 5) สมาชิกในครอบครัวพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้านร่วมกัน เช่น เที่ยว ฟังเพลง ดูหนัง เที่ยวพิพิธภัณฑ์ 6) สมาชิกในครอบครัว เยี่ยมญาติมิตรและเพื่อนฝูงที่อาศัยอยู่ที่อื่นๆ หรือต่างจังหวัด 7) สมาชิกในครอบครัวร่วมพิธีกรรมหรืองานบุญในโอกาสต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานศพ เป็นต้น 8) สมาชิกในครอบครัวร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา และประเพณีต่างๆ 9) สมาชิกในครอบครัวกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะ เช่น ช่วยปลูกต้นไม้ กวาดถนน และขุดลอกคูคลอง เป็นต้น 10) สมาชิกในครอบครัวมีกิจกรรมการสนทนาร่วมกันในวันสำคัญของคนในครอบครัว

ขั้นตอนที่ 6 สร้างความรักและห่วงใย มืองค์ประกอบคือ 1) สมาชิกในครอบครัวแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใย และเอื้ออาทรต่อกันด้วยคำพูดและการปฏิบัติอยู่เสมอ 2) สมาชิกในครอบครัวให้ความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน 3) สมาชิกในครอบครัวดูแลเอาใจใส่ต่อกัน ทั้งในยามปกติ เจ็บป่วย และเมื่อมีปัญหา 4) สมาชิกในครอบครัวให้กำลังใจซึ่งกันและกันในการดำเนินชีวิต ด้วยคำพูดหรือการกระทำที่ก่อให้เกิดกำลังใจ 5) เมื่อมีปัญหาหรือข้อขัดแย้งภายในครอบครัวสมาชิกในครอบครัวร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเต็มที่ 6) สมาชิกในครอบครัวของทำหน้าที่ส่วนในการแก้ปัญหาหรือข้อขัดแย้งภายในครอบครัวอย่างเท่าเทียมกัน 7) สมาชิกในครอบครัวมีการพูดคุยกันด้วยเหตุผล 8) เมื่อมีเรื่องเข้าใจผิด พ่อแม่หรือผู้ปกครองของฉันทจะปรับความเข้าใจกัน

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามหลักพุทธธรรม เพื่อลดพฤติกรรมการสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์ค ผู้วิจัยได้อภิปรายผลไว้ ดังนี้

1. สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวจากการสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์คพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จะใช้เวลาในการใช้สื่อโซเชียลเน็ตเวิร์ค คือช่วงหลังเลิกเรียน ประเภทสื่อโซเชียลที่ใช้เป็นประจำคือ Facebook ไลน์ Instagram และ google มีวัตถุประสงค์ในการใช้คือเพื่อคุยกับเพื่อน ติดตามข่าวสารและหาความรู้ทั่วไป โดยมีความถี่ในการใช้ทุกวันและวันละหลายชั่วโมง ค่านิยมที่พบในการใช้สื่อโซเชียลคือเป็นสังคมและนำไปสู่การเกิดแนวคิดใหม่ๆ ผ่านสมาร์ทโฟน เมื่อใช้สื่อโซเชียลเน็ตเวิร์คหลายชั่วโมง จะทำให้น้ำชา นี้อล็ก และเมื่ออินเทอร์เน็ตช้าจะทำให้หงุดหงิด และขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างลดลงจนเกิดปัญหาทั้งด้านครอบครัว การเรียน สังคมและสุขภาพในที่สุด สอดคล้องกับปณณธร ชัชรรัตน์และดลฤดี เพชรขำ (2552) ได้ศึกษา “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการติดเกมส์ของเยาวชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดพะเยา” ผลการศึกษาพบว่า เยาวชน การติดเกม ร้อยละ 55.5 และผู้เล่นเกมมีความรู้เกี่ยวกับเกมถูกต้อง ในระดับมาก ร้อยละ 59.3 และระดับปานกลาง ร้อยละ 39.3 สำหรับการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการติดเกม พบว่า ได้แก่ ปัจจัยด้านเพศ ปัจจัยด้านอายุ ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายของผู้เล่นเกมและปัจจัยด้านลักษณะนิสัย ส่วนปัจจัยด้าน ครอบครัว ได้แก่ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ของครอบครัวและปัจจัยด้านการเลี้ยงดูของครอบครัว ปัจจัยด้านการติดเพื่อน ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเล่นเกม และปัจจัยด้านความรู้ถูกต้องเกี่ยวกับเกมมีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการติดเกม ($p\text{-value} = 0.000 - 0.042$) ส่วนปัจจัยด้านระดับการศึกษาการอาศัยของผู้เล่นเกม ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัว/เดือน และการได้ข้อมูลเกมออนไลน์ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการติดเกมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.087 - 0.869$) จะเห็นได้ว่า ลักษณะส่วนบุคคลของเยาวชน ครอบครัว เพื่อนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการติดเกมของเยาวชน เพราะหากเยาวชนอยู่ในครอบครัวที่ไม่อบอุ่น อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเล่นเกม และติดเพื่อน เยาวชนก็มีโอกาสติดเกมง่ายขึ้น ถึงแม้ว่าเยาวชนเหล่านั้นจะมีความรู้เกี่ยวกับประโยชน์และโทษของการเล่นเกมเป็นอย่างดี ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลเยาวชน จึงควรให้ความสำคัญและตระหนักที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังด้วยการสร้างภาคีทำงานร่วมกันในวิเคราะห์หาเหตุจูงใจในการติดเกมของเยาวชน และหาแนวทางแก้ไขปัญหการติดเกมให้ตรงกับเหตุจูงใจที่แท้จริง สร้างความเข้มแข็งและพัฒนาการของศักยภาพของเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการรณรงค์และแก้ไขปัญหาการติดเกม ก็น่าจะเป็นการแก้ไขปัญหาการติดเกมได้ตรงประเด็นอย่างเหมาะสมและยั่งยืน

2. การสร้างกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามหลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์ค จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ครอบครัวเป็นภูมิคุ้มกันสำคัญต่อแนวทางการแก้ปัญหา โดยการทำกิจกรรมร่วมกันทั้ง ภายในบ้านและนอกบ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน สร้างกฎการใช้สื่อสังคมโซเชียลเน็ตเวิร์คซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่าง

คนในครอบครัว อาทิเช่น การกำหนดเวลาในการใช้งานเครือข่ายทางสังคมโซเชียลเน็ตเวิร์ค นอกจากนั้น ผู้ปกครองควรเอาใจใส่และให้ความสำคัญกับบุตร โดยการปรับเปลี่ยนรูปแบบการอบรมสั่งสอนในรูปแบบพ่อแม่ แต่เป็นแบบเพื่อนแนะนำเพื่อน เล่าประสบการณ์ สิ่งที่เป็นผลดีและผลเสียให้บุตรได้เข้าใจและเป็นแบบอย่างที่ดี ในเรื่องการสร้างวินัยให้กับตัวเอง การรู้จักแบ่งเวลา และการนำเวลาที่มีไปพัฒนาความสามารถพิเศษและสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นภูมิคุ้มกันจากครอบครัว ที่จะป้องกันเด็กหรือบุคคลในครอบครัวหมกมุ่นกับการใช้เครือข่ายทางสังคมโซเชียลเน็ตเวิร์คมากเกินไป จนเกิดพฤติกรรมผูกพันและความเคยชิน กระตุ้นให้เห็นความสำคัญและความสนใจอยู่ตลอดเวลา จนสภาพจิตใจถูกครอบงำด้วยความผูกพันกับกิจกรรมผ่านเครือข่ายทางสังคมโซเชียลเน็ตเวิร์ค เมื่อถูกรบกวนหรือขัดขวางขณะทำกิจกรรมผ่านเครือข่ายทางสังคมโซเชียลเน็ตเวิร์ค จะเกิดผลกระทบด้านอารมณ์ สอดคล้องกับวสุพล ตรีโสภาค (2558) ได้ศึกษา “การศึกษากระบวนการและปัจจัยเชิงสาเหตุความยึดมั่นผูกพันบนเฟซบุ๊กแฟนเพจในกลุ่มผู้บริโภคไทย” ผลการวิจัยพบว่า เว็บไซต์เฟซบุ๊กแฟนเพจมีบทบาทสำคัญในฐานะช่องทางสื่อสารทางการตลาดที่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคคนไทย พฤติกรรมความยึดมั่นผูกพันได้เป็นเครื่องชี้วัดที่นักการตลาด และเจ้าของเฟซบุ๊กแฟนเพจใช้เป็นดัชนีบ่งชี้ถึงความสำเร็จของการใช้งานเฟซบุ๊กแฟนเพจ การวิจัยแบบลำดับเวลาเชิงสำรวจ (Exploratory Sequential Method) ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการของความยึดมั่นผูกพันบนเฟซบุ๊กแฟนเพจในบริบทสังคมไทย และหาปัจจัยเชิงสาเหตุทางจิตวิทยาและสังคมที่มีอิทธิพลต่อความยึดมั่นผูกพันบนเฟซบุ๊กแฟนเพจโดยใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน แนวคิดแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี และแนวคิดเรื่องตราสินค้ามาเพื่ออธิบายพฤติกรรมที่เกิดขึ้น โดยการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็นทั้งหมด 2 ขั้นตอน ในขั้นตอนแรกผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพกับผู้ใช้งานเฟซบุ๊ก และนักการตลาดออนไลน์ เพื่อค้นหาความหมายและกระบวนการของความยึดมั่นผูกพัน ผลวิจัยพบว่าความยึดมั่นผูกพันบนเฟซบุ๊กแฟนเพจสามารถแสดงออกได้เป็น 5 เรื่องอันได้แก่ 1) ความถี่ในการใช้งานเฟซบุ๊กแฟนเพจ 2) ความหลากหลายในการใช้งานเฟซบุ๊กแฟนเพจ 3) การสื่อสารกับสมาชิกคนอื่น ๆ บนเฟซบุ๊กแฟนเพจ 4) การนำข้อมูลเฟซบุ๊กแฟนเพจไปประกอบการตัดสินใจซื้อ และ 5) การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ บนเฟซบุ๊กแฟนเพจ ซึ่งในช่วงแรกของการเกิดความยึดมั่นผูกพันผู้ใช้งานจะเกิดพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานบนเฟซบุ๊กพื้นฐาน เช่น มีการเข้าใช้งานบ่อยขึ้น มีวิธีการแสดงออกที่หลากหลาย และมีการพูดคุยกับคนอื่น จากนั้นเมื่อผู้ใช้งานมีความยึดมั่นผูกพันมากขึ้นจึงเริ่มมีการนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการ หรือเข้าร่วมกิจกรรมของตราสินค้านั้น ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยได้พัฒนาแบบวัดตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นกับผู้ใช้งานเฟซบุ๊กแฟนเพจ จำนวนทั้งสิ้น 807 ท่าน ผลวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน แนวคิดแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี และแนวคิดเรื่องตราสินค้าสามารถอธิบายความยึดมั่นผูกพันได้เป็นอย่างดี โดยพบว่า ความตั้งใจซื้อสินค้าหรือบริการ และการรับรู้คุณค่าตราสินค้าได้รับอิทธิพลทางตรงจากพฤติกรรมความยึดมั่นผูกพัน พฤติกรรมความยึดมั่นผูกพันได้รับอิทธิพลทางตรงจากความตั้งใจที่จะแสดงออกถึงพฤติกรรม และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการรับรู้ประโยชน์จากการใช้งาน การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้

ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม จากข้อค้นพบดังกล่าวสรุปได้ว่าการสร้างความยึดมั่นผูกพันบนเฟซบุ๊กแฟนเพจเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินกิจกรรมทางการตลาด โดยสามารถสร้างให้เกิดผลทั้งในเรื่องการตัดสินใจซื้อ และการรับรู้ตราสินค้า ซึ่งการสร้างความยึดมั่นผูกพันบนเฟซบุ๊กแฟนเพจสามารถสร้างขึ้นได้โดยการสร้างให้ผู้ใช้งานตระหนักเห็นคุณประโยชน์ของการใช้เฟซบุ๊กแฟนเพจ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง รวมไปถึงการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเพื่อเพิ่มระดับของความยึดมั่นผูกพันบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ จากผลวิจัยที่เกิดขึ้นทำให้เห็นว่าการตลาด หรือเจ้าของตราสินค้าสามารถประยุกต์ใช้ปัจจัยเชิงสาเหตุต่างๆ ที่ในการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด รวมไปถึงการดำเนินกิจกรรมทางการตลาดบนโลกออนไลน์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทางการตลาด และสร้างความยึดมั่นผูกพันระหว่างผู้บริโภค และเฟซบุ๊กแฟนเพจต่อไป และอัญชลี เอกศาสตร์ (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง“การแสวงหาข่าวสารการเมืองผ่าน เฟซบุ๊กและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า สื่อที่ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครเปิดรับมากที่สุด คือสื่อโทรทัศน์ทั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า กลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จะเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตน้อยที่สุด ส่วนกลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปเปิดรับสื่อวิทยุน้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่ต้องการความสามารถและทักษะพิเศษ เช่น ต้องมีความรู้ภาษาอังกฤษและต้องมีความรู้เกี่ยวกับเครื่องคอมพิวเตอร์ และยังเป็นสื่อที่ยังคงมีราคาแพง ซึ่งตามทฤษฎี Technology Determinism ที่กล่าวว่า ผู้ที่จะรับสื่อใหม่ อาทิ สื่ออินเทอร์เน็ตได้นั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติในเรื่องการศึกษาและความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีอยู่ในระดับสูง เนื่องจากเป็นสื่อที่ต้องใช้ความรู้ทั้งในด้านภาษาและเทคโนโลยีมากพอควร

3. กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามหลักพุทธธรรมเพื่อลดพฤติกรรมการใช้โซเชียลเน็ตเวิร์ค

ขั้นตอนที่ 1 มุ่งองค์ประกอบคือ 1) ให้ความรู้ 2) ชี้ให้เห็นโทษ ประโยชน์ของโซเชียลเน็ตเวิร์ค 3) ให้เรียนรู้เอง 4) ให้คำแนะนำตักเตือนเมื่อเห็นใช้โซเชียลเน็ตเวิร์คมากเกินไป 5) ปลุกฝังค่านิยมที่ดีในการใช้โซเชียลเน็ตเวิร์ค 6) ให้ความสำคัญกับเนื้อหาในโซเชียลเน็ตเวิร์ค 7) ส่งเสริมให้ใช้ประโยชน์จากโซเชียลเน็ตเวิร์คในแง่การศึกษาให้มากขึ้น 8) ปลุกฝังให้มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย 9) ปลุกฝังให้รู้จักหน้าที่ของตนเอง 10) ปลุกฝังให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม

ขั้นตอนที่ 2 มีความเข้าใจ มุ่งองค์ประกอบคือ 1) สร้างความเข้าใจและเป็นกัลยาณมิตร 2) เมื่อมีปัญหาในครอบครัวเราจะพูดคุยกันจนได้ทางออกที่พอใจ 3) สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วม/ช่วยกันในการตัดสินใจเรื่องที่สำคัญของครอบครัวเช่น การกู้ยืมเงิน การเรียน การซื้อของสำคัญ หรือเรื่องสำคัญอื่นๆ 4) มีความเข้าใจ และให้คำชื่นชม 5) ให้กำลังใจซึ่งกันและกันในการดำเนินชีวิต 6) สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการตั้งกฎ กติกาในครอบครัว เช่น กินข้าวเย็นพร้อมกัน หรือจะไปไหนผิดเวลาต้องบอกให้ทราบ หรือเรื่องอื่นๆ ด้วย 7) มีการลงโทษบ้างเมื่อไม่เคารพกฎในครอบครัว

ขั้นตอนที่ 3 แบ่งเวลาให้เป็น มื้อองค์ประกอบคือ 1) ปลูกฝังให้รู้จักแบ่งเวลา 2) กำหนดและควบคุมเวลาเล่นโซเชียลของลูกให้ชัดเจน 3) ครูเวลาอยู่ในโรงเรียนนอกจากสอนในตำรา ครูต้องสอนวิชาการการใช้ชีวิต ส่วนพ่อแม่ก็ต้องแบ่งเวลาเอาใจใส่ลูกเป็นพิเศษ สร้างความเข้าใจและเป็นกัลยาณมิตร 4) สอนให้ลูกมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย 5) มีกฎ กติกา ร่วมกัน 6) บิดา มารดาเป็นตัวอย่างที่ดี

ขั้นตอนที่ 4 รัฐบาลของตนเอง มื้อองค์ประกอบคือ 1) สมาชิกในครอบครัว รับผิดชอบงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองเป็นอย่างดี 2) สมาชิกในครอบครัวร่วมกัน รับผิดชอบงานของครอบครัว 3) สมาชิกในครอบครัวช่วยแบ่งเบากภาระซึ่งกันและกัน เช่น ลูกช่วย แม่ขายของ หรือ สามีภรรยาช่วยกันทำงานบ้าน เป็นต้น 4) สมาชิกในครอบครัวได้รับการอบรมสั่งสอน ดูแล ปลูกฝัง และถ่ายทอดในสิ่งที่ดีงาม 5) สมาชิกในครอบครัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการ ดำเนินชีวิตให้แก่กันและกัน 6) สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบหรือ ข้อตกลงภายในบ้าน 7) กฎของบ้านเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในครอบครัว 8) สมาชิกในครอบครัว ให้ความเคารพซึ่งกันและกัน

ขั้นตอนที่ 5 ให้เวลาครอบครัว มื้อองค์ประกอบคือ 1) สมาชิกในครอบครัวรับประทาน อาหารร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ 2) สมาชิกในครอบครัวทำงานบ้าน ทำความสะอาดบ้าน หรือ ทำกับข้าวร่วมกัน เป็นต้น 3) สมาชิกในครอบครัวทำกิจกรรมนันทนาการ พักผ่อนหย่อนใจ ดู โทรทัศน์ และฟังวิทยุร่วมกัน 4) สมาชิกในครอบครัวออกกำลังกาย และเล่นกีฬาประเภทต่างๆ ร่วมกัน 5) สมาชิกในครอบครัวพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้านร่วมกัน เช่น เที่ยว ฟังเพลง ดูหนัง เที่ยว พิพิธภัณฑ์ 6) สมาชิกในครอบครัว เยี่ยมญาติมิตรและเพื่อนฝูงที่อาศัยอยู่ที่อื่นๆ หรือต่างจังหวัด 7) สมาชิกในครอบครัวร่วมพิธีกรรมหรืองานบุญในโอกาสต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานศพ เป็นต้น 8) สมาชิกในครอบครัวร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา และประเพณีต่างๆ 9) สมาชิก ในครอบครัวกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะ เช่น ช่วยปลูกต้นไม้ กวาดถนน และขุดลอกคู คลอง เป็นต้น 10) สมาชิกในครอบครัวมีกิจกรรมการสนทนาร่วมกันในวันสำคัญของคนใน ครอบครัว

ขั้นตอนที่ 6 สร้างความรักและห่วงใย มื้อองค์ประกอบคือ 1) สมาชิกในครอบครัว แสดงออกถึงความรัก ความห่วงใย และเอื้ออาทรต่อกันด้วยคำพูดและการปฏิบัติอยู่เสมอ 2) สมาชิกในครอบครัวให้ความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน 3) สมาชิกในครอบครัวดูแลเอาใจใส่ต่อกัน ทั้งในยามปกติ เจ็บป่วย และเมื่อมีปัญหา 4) สมาชิกในครอบครัวให้กำลังใจซึ่งกันและกันในการ ดำเนินชีวิต ด้วยคำพูดหรือการกระทำที่ก่อให้เกิดกำลังใจ 5) เมื่อมีปัญหาหรือข้อขัดแย้งภายใน ครอบครัวสมาชิกในครอบครัวร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเต็มที่ 6) สมาชิกในครอบครัวของ ท่านมีส่วนในการแก้ปัญหาหรือข้อขัดแย้งภายในครอบครัวอย่างเท่าเทียมกัน 7) สมาชิกใน ครอบครัวมีการพูดคุยกันด้วยเหตุผล 8) เมื่อมีเรื่องเข้าใจผิด พ่อแม่หรือผู้ปกครองของฉันทจะปรับ ความเข้าใจกัน สอดคล้องกับทัศนีย์ เจนวิถีสุข (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเชิงพุทธกับ การเปลี่ยนแปลงสังคม” ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารที่มีผลมากในการส่งผลกระทบกระเทือนถึง สังคม หรือมีส่วนเกี่ยวข้อง สนับสนุน หรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคม คือ การสื่อสารมวลชน

ส่วนการสื่อสารกับตนเองและการสื่อสารกับบุคคลอื่น ทั้งในระดับปัจเจกและระดับสังคม เป็นการสื่อสารที่มีอิทธิพลและสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงสังคม โดยการเปลี่ยนแปลงมีลักษณะเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของสังคมเป็นสำคัญ ทั้งในระดับปัจเจก และระดับสังคมในลักษณะการร่วมกันเป็นสังคมโดยรวมการสื่อสารกับตนเองและการสื่อสารกับบุคคลอื่น เป็นการสื่อสารที่ไม่อาจแยกจากกันได้โดยเด็ดขาด และเกี่ยวข้องกับสัมมาทิฐิ โดยมีรูปแบบและกระบวนการ คือ ทำการสื่อสารกับบุคคลอื่น (ปรโตโมสะ) + ทำการสื่อสารกับตนเอง (โยนิโสมนสิการ) + ทำการสื่อสารตามแนวทางประพฤติปฏิบัติในศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งทำให้ผู้รับสารเกิดปัญญา ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในส่วนตัว และผู้อื่น อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมทั้งในระดับปัจเจกและระดับสังคม องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการและแนวทางปฏิบัติด้านการสื่อสารเชิงพุทธที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมที่สังเคราะห์ได้จากการศึกษา มีหลักการและแนวทางปฏิบัติที่สำคัญ คือสื่อสารด้วยสติ บนพื้นฐานของความเข้าใจและเคารพในตนเองและผู้อื่น บนหลักการของเหตุและผลตามความเป็นจริง ก่อให้เกิดปัญญา สร้างสรรค์ และนำไปสู่การกระทำที่ดีงามทั้งต่อตนเองและผู้อื่น การสื่อสารเชิงพุทธนี้เป็นดังเช่นมรรควิธีที่เป็นเหตุนำไปสู่ผล คือ การเปลี่ยนแปลงสังคมในทางที่เป็นประโยชน์สุข โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เริ่มจากภายในตนเองของบุคคล แล้วกระจายไปสู่สังคม และพัทธพืระมณสิสุวรรณ (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการสื่อสารในการขัดเกลาทองสังคมของนักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า” ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารก่อให้เกิดผลในการเปลี่ยนแปลง 3 ด้าน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางด้านพุทธิพิสัย ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นในสมองที่เกี่ยวกับความรู้และความจำ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเจตพิสัย ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นในจิตใจที่เกี่ยวกับคุณธรรม ค่านิยม และนิสัย และการเปลี่ยนแปลงทางด้านทักษะพิสัย ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นในการแสดงออกของอากัปกิริยาที่เกี่ยวกับความชอบ ความผูกพันต่อกิจกรรมที่ปฏิบัติหรือการกระทำ นอกจากนี้ในส่วนของสถาบันและองค์กร การสื่อสารก่อให้เกิดผลในการเปลี่ยนแปลง โดยทำหน้าที่เสริมสร้างความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมขององค์กรได้เท่าๆ กับเป็นอุปสรรคต่อองค์กรท้ายสุดกระบวนการทางสังคมก่อให้เกิดการสื่อสารขึ้นโดยสังคมและการสื่อสารต่างมีความสัมพันธ์ควบคู่กันในฐานะสายใยของสังคม ซึ่งจะส่งผลต่อการประสานกลุ่มคนต่างๆ ในสังคมให้อยู่ร่วมกันในระบบเดียวกัน อีกทั้งยังมีผลต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมืองและการพัฒนาประเทศ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวตามหลักพุทธธรรมเพื่อลดพฤติกรรมการสื่อสารโซเชียลเน็ตเวิร์ค โดยมุ่งเน้นการศึกษาไปยังกลุ่มตัวอย่างที่เป็นการกระทำระหว่างกันของนักเรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ซึ่งเป็นการศึกษาเรื่องส่วนตัวไม่ควรเปิดเผยจึงทำให้เกิดปัญหาในการเก็บรวบรวมข้อมูลบ้าง และอาจมีผลที่จะทำให้เกิดข้อมูลบางอย่างคลาดเคลื่อนไม่ตรงกับความเป็นจริง ควรจัดให้มีการเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว โดยมีการรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงการผูกมิตร มีความรักใคร่สามัคคีกันภายในครอบครัว

เพื่อลดพฤติกรรมการใช้สื่อโซเชียลเน็ตเวิร์ค การที่จะทำให้ปัญหาต่างๆ ของชุมชนที่อาจเกิดขึ้นโดยมีสาเหตุมาจากปัญหาภายในครอบครัวให้มีแนวโน้มลดลงได้ก็คือ บิดา มารดา คนใกล้ชิด ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนาควรมีการระดมความคิดเพื่อวางแผนในการดำเนินชีวิต และสอนให้ลูกหลานรู้จักรับผิดชอบอย่างมีเหตุผลในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประพจน์ปฏิบัติในครอบครัวในชุมชนอย่างจริงจังต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ทัศนีย์ เจนวิสิษฐ. (2554). *การสื่อสารเชิงพุทธกับการเปลี่ยนแปลงสังคม*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปณณธร ชัยรัตน์ และตฤติ เพชรขำ. (2552). “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการติดเกมส์ของเยาวชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดพะเยา”. รายงานวิจัย. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2542). *ธรรมกับไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : กองทุนวัฒนธรรมเพื่อการศึกษาและปฏิบัติธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2552). *สยามสามไตร*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : พิมพ์สวย.
- พัทธพีร์ มะลิสุวรรณ. (2550). “กระบวนการสื่อสารในการขัดเกลาทางสังคมของนักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า”. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. *เมื่อธรรมคุ้มครองโลกฉบับย่อ* โดยไพโรจน์ อยู่มณเฑียร. กรุงเทพฯ : รุ่งแสงการพิมพ์ มปป..
- ภาณุวัฒน์ กองราช. *การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของวัยรุ่น กรณีศึกษา Facebook*, หน้า 1-3, <http://www.citu.tu.ac.th/> [15 กุมภาพันธ์ 2557].
- วสุพล ตรีโสภาค. (2558). “การศึกษากระบวนการและปัจจัยเชิงสาเหตุความยึดมั่นผูกพันบนเฟซบุ๊กแฟนเพจในกลุ่มผู้บริโภคไทย”. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัญชลี เอกศาสตร์. (2554). *การแสวงหาข่าวสารการเมืองผ่านเฟซบุ๊กและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.